

Preparatie na degelijk onderzoek

De afgelopen eeuw is er veel onderzoek gedaan aan bloembollen. Praktische problemen werden opgelost. Nu de sector op een keerpunt staat waar het gaat om de collectieve financiering van onderzoek, is het goed om nog eens na te gaan wat het onderzoek de praktijk heeft gebracht. In deze serie staat die vraag centraal. Dit keer de preparatie als basis voor de broeierij.

Tekst: Arie Dwarswaard
Fotografie: René Faas

Wat betreft de preparatie van bloembollen voor de broeierij staat het bloembollenvak op een paar hele stevige schouders. Die schouders behoren toe aan een teler en aan een aantal onderzoekers. Om met de teler te beginnen: zijn naam is Nicolaas Dames, en die naam leeft nog steeds voort in de sector in de Nicolaas Damesmedaille. Slechts bij hoge uitzondering wordt die toegekend. 'Voor kunde en gemeenschapszin', zo luidt de reden waarom iemand hem krijgt. Beide eigenschappen waren in de Lissese bloembollenteler en -veredelaar Nicolaas Dames verenigd. Op het gebied van de preparatie van hyacinten legde hij de basis voor meer zekerheid om hyacinten succesvol met Kerstmis in bloei te hebben. Na enkele jaren ervaring opgedaan te hebben met het vervroegen van hyacinten door ze in Frankrijk te telen, besloot hij om ze de warmte die ze daar kregen gewoon thuis in de bollencel te geven. In 1910 werden de eerste geprepareerde hyacinten geëxporteerd. Dames bezat zelf een microscoop en

keek goed naar de bloemaanleg. Dat was voor hem het uitgangspunt. Enkele jaren later deelde hij zijn kennis met LBO-directeur Van Slogteren.

WAGENINGEN EN LISSE

In Dames' voetspoor trad de Wageningse onderzoeker prof. A.H. Blaauw. En eigenlijk ging Blaauw nog verder. Die wilde niet zozeer weten wat de optimale preparatie was, maar vooral hoe een bol zich inwendig ontwikkelde. Hij begon met de hyacint en liet nog vele gewassen volgen, waaronder tulp, narcis en Hippeastrum. Van zijn onderzoek verscheen een hele serie mededelingen van het Laboratorium voor plantenfyologisch onderzoek uit Wageningen. Foto's en tekeningen zijn nog steeds van grote waarde voor hen die de bol van binnen willen leren kennen.

In Lisse zetten LBO-directeur Van Slogteren en zijn collega-onderzoeker J.J. Beijer juist het preparatieonderzoek aan de verschillende bolgewassen voort. Daarbij maakten ze overigens volop gebruik van de resultaten die Blaauw en zijn collega's in Wageningen bereikten. In 1930 verscheen de brochure 'Vroegbroei van onze

bolgewassen' van Beijer en Van Slogteren. De nadruk ligt daarin op hyacint en tulp. In deze publicatie is al duidelijk dat bijvoorbeeld veel warmte in de zomer bij hyacint, gevolgd door 17 graden of 21 graden bij tulp, en daarna 9 graden een goede combinatie blijkt voor bloei rond de jaarwisseling.

TOEVAL

Na de Tweede Wereldoorlog doet zich bij tulp een mooi voorbeeld voor van wat in de wetenschap bekend staat als serendipiteit: iets vinden waar je eigenlijk helemaal niet naar op zoek bent, maar wat wel een enorme stap voorwaarts is. Wat was het geval? In de jaren vijftig bleek dat tulpen die consumenten in het zuiden van de Verenigde Staten in hun tuin plantten, in het voorjaar zo kort bleven. Of daar iets aan te doen was. Een samenwerkingsproject tussen de Amerikaanse onderzoekers Gould, Stuart en Gill enerzijds en de Nederlandse onderzoeker Beijer anderzijds leverde als resultaat op dat het erg hielp als die tulpen die bestemd waren voor het zuiden van de VS een koudebehandeling in de cel zouden krijgen. Het was namelijk in dit deel van de VS ook in de winter te warm voor voldoende kou. Het idee werd geboren om tulpen voor het planten in de cel te bewaren bij 10, 7 en 5 graden. Het resultaat was geweldig. De geteste tulpen waren net zo lang als in Nederland. Een jaar later werd gekeken wat deze behandeling doet in de broeierij, eveneens in de VS. Prima resultaten. En zo werd onbedoeld de 5-gradenbehandeling voor de broeierij geboren. Natuurlijk is er nadien nog veel gekeken naar de preparatie van de diverse bolgewassen. Daarbij bleek telkens weer dat de basis die tussen 1910 en 1955 was gelegd, een hele stevige was en is.

De huidige broeierij dankt zijn succes aan onderzoek uit de periode 1910-1970